

چند سند دربارهٔ ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

از سازمانهای اطلاعاتی ایالت‌های متحد آمریکا

به نقل از فصلنامهٔ تاریخ روابط  
خارجی (نشریهٔ مرکز اسناد و  
تاریخ دیپلماسی وزارت امور  
خارجه جمهوری اسلامی  
ایران)، سال دوم، شمارهٔ ۳،  
تابستان ۱۳۷۹، ص ۱۸۰-۱۴۷



ترجمه: مظفر ترابی

## سیاست ایالات متحده آمریکا در قبال ایران \*

گزارش شورای امنیت ملی به رئیس‌جمهور آمریکا در خصوص موقعیت آمریکا در مقابل ایران: سند NSC ۱۰۷/۲، کاملاً سری، مورخ ۲۷ ژوئن ۱۹۵۱ - واشنگتن - کپی شماره ۵۷.

سند NSC ۱۰۷ که در تاریخ ۲۸ ژوئن ۱۹۵۱ به تصویب رئیس‌جمهور، هری ترومن رسید، اولین بیانیه سیاستگزاری آمریکا درباره ایران بود که دو ماه قبل از ملی‌شدن شرکت نفت انگلستان و ایران (AIOC)<sup>۱</sup> تدوین گردید. وضعیت سیاسی در حال دگرگونی ایران برای مقامات رسمی آمریکا این مسئله را ضروری می‌سازد که سیاستهای خود را به طور منظم مورد تجدیدنظر قرار دهند. یکی از فرضیات اساسی در این دوران، این بود که ایران یک «اهمیت حاد» برای ایالات متحده آمریکا دارد و یک «هدف مستمر توسعه‌طلبی شوروی» است. این کشور نیازمند حمایت ایالات متحده آمریکا، و یک «حکومت بر سر قدرت» است تا در کنار جهان آزاد حرکت کند تا اطمینان حاصل گردد که ایران «قربانی چیرگی کمونیسم» نخواهد بود.

\* این سند در تاریخ بهمن ۱۳۷۸ و در قبال درخواست آرشیو امنیت ملی دانشگاه جورج واشنگتن، از مجموعه اسناد "CIA" آزاد شده است.

1. Anglo Iranian Oil Company

TOP SECRET  
SECURITY INFORMATION

NSC 107/2

COPY NO. 57

RECORD  
A REPORT  
TO THE  
PRESIDENT

BY THE

NATIONAL SECURITY COUNCIL

on

THE POSITION OF THE UNITED STATES WITH RESPECT TO IRAN

June 27, 1951

WASHINGTON

TOP SECRET

SECURITY INFORMATION

صفحة اول سند آزاد شده.



## یادداشت دبیر اجرایی بر روی سند در خصوص سیاست ایالات متحد آمریکا راجع به ایران

- مراجعات**
- A- شورای امنیت ملی ۱۰۷/۱، ۱۰۷/۱ و پیوست مربوطه
- B- گزارشهای شورای امنیت ملی، شماره‌های ۵۰۰، ۴۷۳ و ۴۵۴
- C- گزارشهای پیشرفت کار به وسیله معاون وزیر امور خارجه در خصوص سند ۱۰۷، مورخ دوم و سی و یکم ماه مه ۱۹۵۱
- D- دو یادداشت از دبیر اجرایی برای شورای امنیت ملی با همان موضوع، مورخ ۲۱ ژوئن ۱۹۵۱  
SE, NIE-6:E

\* شورای امنیت ملی، وزارت خزانه‌داری و مدیر بسیج دفاعی، در نودوپنجمین جلسه خود به ریاست رئیس جلسه گزارش شماره ۵۰۰ شورای امنیت ملی، پیش‌نویس بیانیه سیاست‌گذاری در خصوص ایران را که شامل سند ۱۰۷/۱ شورای امنیت ملی است، به همراه دیدگاههای رؤسای ستادهای مشترک و توصیه‌های مقامات عالی‌رتبه شورای امنیت ملی در این خصوص (شامل یادداشتهای مراجعات مورخ ۲۱ ژوئن ۱۹۵۱) را مورد بررسی قرار داد. این جلسه و سند ۱۰۷/۱ شورای امنیت ملی را مشروط به شرایط پیشنهاد شده به وسیله پرسنل عالی‌رتبه شورای امنیت ملی، به استثنای فراز ۸ پیشنهادی آن و اصلاحیه فراز A-۲ و فراز جدید ۸ که به وسیله وزیر امور خارجه در جلسه پیشنهاد گردید را تصویب کرد. متن نهایی سند ۱۰۷/۱ شورای امنیت ملی به پیوست می‌باشد.

\* بر همان اساس، شورای امنیت ملی، وزیر خزانه‌داری و مدیر بسیج دفاعی بیانیه سیاست‌گذاری پیوست را برای بررسی به وسیله رئیس‌جمهور با این توصیه که شخص ایشان آن را تصویب و به کلیه وزارتخانه‌ها و آژانسهای حکومتی ایالات متحد آمریکا، بر اساس هماهنگیهای وزیر امور خارجه، برای اجرا ابلاغ نماید مورد پذیرش قرار داد.

اس. اورت گلی سون  
جانشین دبیر اجرایی

رونوشت: - وزیر خزانه‌داری  
- مدیر بسیج دفاعی



### بیانیه سیاستگزاری پیشنهادی به وسیله شورای امنیت ملی در خصوص ایران

۱. برای ایالات متحد آمریکا اینکه ایران کشوری مستقل و دارای حاکمیت باقی بماند و با جهان آزاد به نحو استواری متحد باشد، از اهمیت حیاتی برخوردار می‌باشد. به خاطر موقعیت کلیدی سوق‌الجیشی، منابع نفت ایران، آسیب‌پذیری این کشور از جهت مداخله یا حمله نظامی از سوی اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی و آسیب‌پذیری در برابر براندازی سیاسی، موقعیت ایران می‌بایستی به عنوان یک هدف توسعه‌طلبی شوروی مورد ملاحظه قرار گیرد. ازدست‌دادن ایران خواه به وسیله مداخله شوروی و یا غفلت، موجب آثار زیر خواهد بود:

- A: تهدید به امنیت کل منطقه خاورمیانه و نیز پاکستان و هند.
- B: محروم‌شدن جهان آزاد از نفت ایران و در تهدید قرارگرفتن نفت خاورمیانه. این تحولات به نحوی جدی منافع نظامی و اقتصادی غرب را در جنگ و صلح، به خاطر وابستگی اروپای غربی به نفت ایران، مخصوصاً نفت پالایشگاه آبادان، مورد تهدید قرار می‌دهد.
- C: افزایش توانایی اتحاد جماهیر شوروی برای تهدید خطوط مواصلاتی مهم آمریکا-انگلستان.
- D: صدمه به حیثیت آمریکا در کشورهای نزدیک ایران به استثنای ترکیه و تضعیف جدی و یا ازمیان‌بردن اراده آنها برای مقاومت.
- E: یکی‌شدن در یک‌رشته از تحولات اقتصادی، سیاسی و نظامی که نتایج آن به نحوی جدی منافع امنیتی ایالات متحد آمریکا را در معرض مخاطره قرار می‌دهد.

به این دلایل، ایالات متحد آمریکا باید سیاست بنیادی خود را مبنی بر انجام هرگونه اقدام عملی جهت اطمینان از اینکه ایران قربانی چیرگی و توسعه کمونیستی نخواهد شد را ادامه دهد.

۲. وضع جاری در ایران به گونه‌ای است که اگر چاره‌ای برای آن اندیشیده نشود، ازدست‌دادن آن به وسیله یک شورش داخلی کمونیستی، یک امکان ذاتی است. این کار



احتمالاً از طریق رشد بنیادگرایی افراطی بومی کنونی یا به‌اختیارگیری حرکت‌های ملی‌گرا به وسیله کمونیست‌ها عملی خواهد شد. مهم این است که در ایران حکومتی بر سر کار باشد که طرفدار جهان آزاد، قادر به حفظ نظم داخلی و مصمم به مقاومت در مقابل حمله تجاوزکارانه شوروی باشد. لذا ایالات متحد آمریکا باید:

A: به حمایت سیاسی خود از ایران ادامه و آن را افزایش دهد. این حمایت در آغاز باید متوجه و معطوف به شاه، یعنی تنها منبع موجود ادامه رهبری، شود، و در جاهایی که با توانایی ایران برای جذب کمک‌ها سازگار باشد. گسترش کمک‌های فنی، اقتصادی و نظامی از سوی حکومت ایالات متحد آمریکا هنگامی که چنان کمک‌هایی:

۱. بازگشت ثبات و افزایش امنیت داخلی؛

۲. تقویت رهبری شاه و از طریق او حکومت مرکزی؛

۳. به‌نمایش‌گذاشتن نیت ایالات متحد آمریکا برای کمک به حفظ استقلال ایران به مردم ایران؛ و

۴. تقویت توانایی اراده مردم ایران برای مقابله و مقاومت در برابر فشار براندازی کمونیست‌ها

را تأمین نماید. ایالات متحد آمریکا باید مادامی که به سیاست ایالات متحد آمریکا در موارد خاص مضر باشد، این برنامه را از نزدیک با انگلستان هماهنگ و کمک و حمایت این کشور را برای دستیابی آن اهداف جذب و درخواست کند.

B: نفوذ خود را در تلاش برای حل و فصل فوری مشاجره نفتی بین ایران و بریتانیای کبیر به‌کاربرد. در این زمینه ما باید دو مطلب را به روشنی اعلام نماییم: نخست شناسایی ما از حقوق کشورهای مستقل و دارای حاکمیت نسبت به در دست داشتن منابع طبیعی خویش؛ و دوم اهمیتی که ما برای روابط قراردادی بین‌المللی قائل هستیم.

C: ادامه اقدامات سیاسی ویژه که به منظور یاری‌رساندن به همراهی حکومت ایران با جهان آزاد و افزایش امنیت داخلی ایران طراحی و به مرحله اجرا گذاشته شوند.

D: حکومت ایران را تشویق نماید که اصلاحات اداری، قضایی و مالی را در موقع لزوم به مرحله اجرا درآورد.

E: حکومت ترکیه و سایر حکومت‌هایی را که نفوذ آنها ممکن است در قبول یک سیاست کلی از سوی ایران مؤثر باشد تشویق کند، با توجه به اینکه به عنوان یک نفوذ معتدل-کننده و موجه روابط نزدیکتر بین ایران و کشورهای نیرومندتر آزاد منطقه عمل نمایند.



۳. با وجود دریافت اطمینان خاطر، ایالات متحد آمریکا باید بریتانیای کبیر را برای پرهیز از استفاده از نیروی نظامی در حل و فصل مشاجره نفت اقناع نماید، زیرا ورود نیروهای نظامی انگلستان به ایران بدون رضایت این حکومت، نیروهای بریتانیا را در معرض برخورد با نیروهای نظامی ایران قرار داده، جهان آزاد را دچار تفرقه نموده و یک موقعیت هرج و مرج در ایران ایجاد خواهد کرد که ممکن است حکومت ایران را برای دریافت کمک متوجه اتحاد جماهیر شوروی نماید. در این صورت جان اتباع انگلیسی در ایران به وسیله خشونت مردمی جداً به خطر خواهد افتاد. البته ایالات متحد آمریکا مخالف ورود نیروی انگلیسی به نقاط خطر به منظور تخلیه اتباع آن کشور برای مقاصد صرفاً تخلیه‌ای نخواهد بود؛ منتها با این تفاهم روشن که این کار فقط به عنوان آخرین راه حل باشد و دیگر اینکه نیروهای انگلیسی بلافاصله پس از تخلیه اتباع، ایران را ترک کنند. در صورتی که تصمیم انگلستان برای استفاده از نیروهای نظامی بر خلاف رهنمود آمریکا به مرحله اجرا درآید، موقعیت چنان حاد خواهد بود که سیاست ایالات متحد آمریکا بایستی در وضعیت جدید جهان، در همان زمان مورد تجدیدنظر واقع شود.

۴. به خاطر تعهدات ایالات متحد آمریکا در سایر نقاط جهان، این تفاهم با بریتانیای کبیر مبنی بر اینکه انگلستان مسئول ابتکار عمل در زمینه حمایت نظامی از ایران در صورت حمله تجاوزکارانه کمونیستی است باید ادامه یابد، و این مهم با در نظر گرفتن اهمیت نفت خاورمیانه، وضعیت ایران، تواناییهای انگلستان، افزایش فزاینده نفوذ آمریکا در خاورمیانه و افزایش قدرت ایالات متحد آمریکا، عملی خواهد شد.

۵. ایالات متحد آمریکا همراه با انگلستان باید آماده باشد، در مقابل اقدام براندازی کمونیستی در ایران به مقابله برخیزد، و در صورت تلاش برای قبضه قدرت و یا انجام عملی آن به وسیله کمونیستها در یک یا چند استان و یا حتی در تهران، حمایت از حکومت قانونی کشور را افزایش دهد. چنان نقشه‌ها و تمهیداتی بایستی شامل حمایت مشترک از حکومت قانونی ایران و شامل اقدامات زیر باشد:



- A: اقدام سیاسی هماهنگ، مذاکرات نظامی با ایالات متحد آمریکا و انگلستان، اعزام نیروهای نظامی انگلستان بنا به تقاضای حکومت قانونی در ایران به نقاط جنوب این کشور، این اقدامات در صورت قبضه قدرت و یا تهدید احتمال قوی برای قبضه قدرت به وسیله کمونیستهای ایرانی، باید با حمایت آمریکا به هر شکل ممکن انجام شود. ایالات متحد آمریکا باید آماده باشد در صورت قبضه شدن قدرت به وسیله کمونیستهای ایرانی، حمایت کامل سیاسی خود را از انگلستان به عمل آورد و این موضوع را بررسی کند که آیا حمایت نظامی لازم و یا عملی خواهد بود.
- B: هدایت عملیات سیاسی ویژه به وسیله آمریکا و انگلستان.
- C: حمایت هماهنگ شده آمریکا و انگلستان از عناصر ایرانی طرفدار غرب.
- D: کوشش برای برانگیختن کشورهای نزدیک مخصوصاً ترکیه برای کمک به حکومت ایران.
- E: در صورت لزوم، مشاوره با کشورهای منتخب برای کسب حمایت از سیاست ایالات متحد آمریکا.
- F: تکمیل نقشه‌ها برای بررسی موضوع از طرف سازمان ملل متحد به هنگام ضرورت.

۶. در صورتی که حکومت کمونیستی بر ایران چیره شود و یک حکومت قانونی که از غرب تقاضای کمک نماید وجود نداشته باشد، آمریکا و انگلستان با توجه به شرایط آن موقع، موضوع را مورد مطالعه بیشتر و تصمیم‌گیری قرار خواهند داد.

۷. در صورت حمله نیروهای منظم شوروی به ایران، آمریکا باید این دیدگاه مشترک را دنبال کند که وقوع جنگ جهانی بسیار محتمل است و بر اساس این فرض، ایالات متحد آمریکا بایستی اقدامات زیر را به عمل آورد:

- A: از طریق اقدامات سیاسی به دنبال محلی کردن عملیات یا توقف تجاوز، بازگشت وضع موجود و تلاش برای وحدت با جهان آزاد در صورت وقوع جنگ. این همه شامل عمل دیپلماتیک مستقیم و توسل به سازمان ملل متحد با اهداف زیر باشد:
- I: روشن کردن این موضوع برای جهان که آمریکا ترجیح می‌دهد برای این مشکل راه حل مسالمت‌آمیزی یافت شود و تأکید بر راه‌حلهایی که آمریکا در هماهنگی با سایر اعضای سازمان ملل متحد آن را خواهد پذیرفت.





- II: تلاش برای اینکه سازمان ملل متحد برای کمک به ایران، اقدامات مناسب را اتخاذ و به نام سازمان ملل آنها را عملی سازد.
- B: بررسی احتمال توسل به بالاترین مقامات اتحاد جماهیر شوروی.
- C: قراردادن ایالات متحد آمریکا در بهترین شرایط ممکن برای مقابله با تهدید فزاینده جنگ جهانی.
- D: مشاوره با متحدان منتخب برای هماهنگی کامل برنامه‌ها.
- E: کاهش تعهدات نظامی آمریکا به حداقل ممکن، در نقاطی که دارای اهمیت اندک راهبردی هستند، و اقدام به عمل نظامی در مناطق حساس مورد تجاوز قرارگرفته، به صورتی که اهداف برنامه‌های ملی جنگی آمریکا را برآورده سازد و به آن یاری برساند.

۸. در نگاه به موقعیت جاری در ایران، ایالات متحد آمریکا می‌بایستی مستقلاً و در صورت ضرورت، مشترکاً با پادشاهی انگلستان این موضوع را مورد بررسی قرار دهد که چه اقدامات اضافی دیگر سیاسی یا نظامی می‌بایستی اتخاذ شود تا کویت، عربستان سعودی و بحرین در امان بمانند و یا درگیر این موضوع شوند.